

N:o 36.

Af herr **Ljungberg**, med förslag till ändrad lydelse af 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen.

De olycksdiga följder, som arbetsinställelser nästan alltid medföra icke blott för arbetsgifvarne utan äfven för arbetarne sjelfva, göra det till en bjudande pligt för lagstiftaren att, om möjligt, afböja eller åtminstone minska dessa följder.

Man kan icke heller säga, att dessa förluster drabba allenast enskilda personer.

Det afbrott i produktionen, som oftast, då liflig efterfrågan råder, genom en strejk uppstår, medför för landet sjelft antingen en förminskning i tillgången å vissa varor och sålunda en prisstegring å dessa, eller, der utländsk konkurrens inskrider, förlusten af kunder för den inhemska marknaden. Stora förråd af råmateriel och äfven förädlade alster förfaras; och maskiner samt andra mer eller mindre fasta kapitaler vanvårdas och ligga räntelösa.

Redan allenast *farhågan* för en strejk utöfvar ett hämmande tryck på företagsamheten; och en enda arbetsinställelse kan icke blott vålla oförskylt lidande för tredje man, utan äfven verka förderfligt för andra industrigrenar, hvilkas behof den strejkande industrien icke längre kan tillfredsställa. Der tillverkningen afser den stora massans förbrukningsartiklar, kan prisstegringen framkalla nöd bland de fattigaste klasserna; och gäller strejken kommunikationsväsendet eller de förrättningar af största vikt, för

hvilka samhället sysselsätter ett större antal arbetare, såsom t. ex. renhållning, brandväsende m. m., äfventyras hela samhällens sunda lif och bestånd.

För fall af sistnämnda art är den nuvarande lagstiftningen alldeles otillräcklig, och en ganska ny erfarenhet har visat, att helt andra och vida kraftigare lagbestämmelser i det hänseendet erfordras. Men äfven för mindre samhällsvådliga strejker måste tillses, att icke främmande uppviglare få insteg bland arbetarne och antingen tillställa eller förlänga arbetsinställelser samt att främmande eller från andra håll inkallade arbetare icke förhindras att öfvertaga ett nedlagdt arbete.

I sistnämnda afseende visar sig en märklig brist i den lagförändring, som år 1893, genom lag af den 9 juni, vidtogs. Derigenom har nemligen, i 15 kap. 24 § strafflagen, väl blifvit stadgadt, att åtal må ske af allmän åklagare, om någon hindrats att *återgå* till arbete; men man har förgätit det ofta inträffande fall, att andra arbetare genom våld, hot eller lockelser, *förhindras att öfvertaga* arbeten, som förut i yrket varande arbetare nedlagt, ja, att sistnämnde arbetare till och med blockera det bruk eller den verkstad, som de försatt i verksamhet. Detta förbiseende är desto mera märkligt, som den kongl. propositionen n:o 24 i detta ämne vid samma riksdag innehöll en mera omfattande och tillfredsställande redaktion af ifrågavarande §, nemligen — — »der ej genom brottet någon blifvit hindrad från lofligt arbete.»

Emellertid torde äfven sådant förtydligande af detta stadgande erfordras, att icke endast våld, utan äfven hot och lockelser innefattas i de hinder, som afses.

För några månader sedan inträffade i en stad i södra Sverige, att renhållningskarlarna, då nytt tjensteaftal för tiden från 24 oktober skulle ingås, nedlade arbetet; och då drätselkammaren i deras ställe tillkallade folk dels från Stockholm och dels från Jönköping blefvo dessa genast indragna i fackföreningslokalen och med hot och lockelser öfvertalade att återresa.

Ett annat exempel lemnar det beklagliga förhållande, som främmande uppviglare åstadkommo vid ett bruk i Södermanland.

Sedan från en af sina arbetare blockerad verkstad i Nyköping beställning ingått till nämnda bruk å ett stycke gjutgoods, och brukets gjutare redan förklarat sig villige att verkställa arbetet, infunno sig på söndagen derefter ett par emissarier, som förmådde gjutarne att vägra arbetets utförande, och för dessa personers skull blef, genom brukets nedläggande, hela den fem gånger större personalen utan både lön och arbete.

Den stora och långvariga Norbergstrejken skulle, säges det, aldrig hafva utbrutit, om icke en uppviglare uppträdde, sedan de 273 arbetarne redan dels underskrifvit dels beslutat underskrifva de hyreskontrakt, hvarom tvisten gälde. Han förledde de senare att ändra sitt beslut och att tillika förmå de öfrige att återkalla sina namnteckningar.

Med hvilken förblindelse och till hvilken skada för sin egen existens arbetare kunna underkasta sig fackföreningars och andra folkledares ordres visar följande exempel:

En murarestrejk utbröt på våren 1896 i en stad i Skåne, hvarvid arbetarne fordrade timpenningens höjande från 36 till 40 öre. Arbetarne sjelfva voro fullt nöjda med sina 36 öre, men fackförbundsstyrelsen i Malmö ditsände ett ombud, som förbjöd dem arbeta under 40 öre och de »fria» arbetarne vågade icke säga nej, utan nedlade arbetet.

Då anskaffades andra murare, som icke tillhörde förbundet, och ett derefter af de förre gjordt försök att öfvertala dem att lemna platsen blef bestämdt tillbakavisadt. Och så fingo de strejkande, af hvilka de flesta voro familjefäder, gå der och svälta.

Det synes mig, att den strafflöshet, som nu tillåter hvarje uppviglare att förleda arbetare dels att undandraga sig dem tillhörande arbete, dels ock att förhindra andra att öfvertaga de senares förrättningar, borde upphöra, samt att ett stadgande derom borde införas i strafflagen, exempelvis i 23 § af 15 kap., efter orden: »Hotar man annan — — — under sådana omständigheter att anledning är att befara, det hotet verkställas skall, eller söker någon medelst trugande, lockande eller tubbande eller annorledes förmå annan att nedlägga arbete, som han enligt lag eller aftal är skyldig att utföra, eller att vägra öfvertagandet af honom erbjudet arbete; dömes, der ej det hot och den lockelse med särskildt straff belagdt är, till böter eller fängelse i högst sex månader. Lag samma vare för den, som utställer vakter att afhålla personer från något arbete eller som låter bruka sig till sådan vakthållning.

De understrukna orden innefatta det föreslagna tillägget.

Att straffbestämmelse för lockelser icke är något för vår lagstiftning okänt kan ses af 42 § legostadgan, der det heter: »Lockar husbonde annans tjenstehjon att tjenst uppsäga, böte 6 rdr 32 sk.» Och obestriddigt är, att förledandet af en eller par tjenare är mycket mindre straffvärdt och betänkligt än att förleda hela skaror af arbetare att öfvergifva åtaget

arbete eller att, trots derom träffad öfverenskommelse, vägra att i de förras ställe fullgöra arbete.

I 24 § af 15:de kapitlet hemställer jag, att det tillägg måtte göras efter orden: »Brott, som i 22 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej målsegande angifver det till åtal eller ock genom brottet någon tvingats att deltaga i arbetsinställelse eller hindrats att återgå till *eller att öfvertaga erbjudet arbete*».

De sista understrukna orden innefatta det åsyftade tillägget. Det nuvarande lagställets (24 §) slutord: »Ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas af annan än målsegande» torde saklöst kunna uteslutas, då ingen skada sker, om åklagare uppträder, der en målsegande saknar mod eller tillfälle att åtala brottsliga hotelser.

På de grunder, som jag nu haft äran anföra, får jag således, för att nu på ett ställe sammanföra mina ändringsförslag, yrka:

dels att 23 § af 15 kap. strafflagen må erhålla följande lydelse:

»Hotar man anpan, muntligen eller skriftligen, med misshandel eller brottslig gerning, och sker det på sådant sätt eller under sådana omständigheter, att anledning är att befara, det hotet verkställas skall, *eller söker någon medelst trugande, lockande eller tubbande eller annorledes förmå annan att nedlägga arbete, som han enligt lag eller aftal är skyldig att utföra, eller att vägra öfvertagandet af honom erbjudet arbete*, dömes, der ej det hot och den lockelse med särskildt straff belagdt är, till böter eller fängelse i högst sex månader. *Lag samma vare för den, som utställer vakter att afhålla personer från något arbete eller som låter bruka sig till sådan vakthållning.*»

dels att 24:de § af samma kapitel må erhålla följande lydelse:

»Brott, som i 22 § sagdt är, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej målsegande angifver det till åtal, eller ock genom brottet någon tvingas att deltaga i arbetsinställelse eller hindrats att återgå till *eller att öfvertaga erbjudet arbete*;

dels att slutorden i 24 § af nämnda kapitel, nemligen: »ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas af annan än målsegande» må *uteslutas*.

Stockholm i januari 1897.

C. E. Ljungberg.